

Snežana Miladinović*

PRIKAZ

MANUALE DI DIRITTO CIVILE - IL CONTRATTO

Francesco Caringella - Giuseppe de Marzo

(Percorsi, II edizione) Guiffre Editore, Milano, 2008.

“Neke knjige su nezasluženo zaboravljene, ni jedna nije nezasluženo zapamćena” pisao je veliki engleski pjesnik Vistan Hju Odn (Wystan Hugh Auden). Knjiga, koju sa zadovoljstvom predstavljamo čitalačkoj publici, ima sve uslove da u pravničkim krugovima bude zasluženo zapamćena. Da bi to bila, potrebno je samo uložiti vrijeme, a knjiga će višestruko uzvratiti širinom novog horizonta koji se pred čitaocem otvara.

Ove redove posvećujemo knjizi “*Manuale di diritto civile – Il contratto*”, koju su napisali Francesco Caringella i Giuseppe de Marzo.

Činjenica je da ugovorno pravo ide u susret novinama koje sa sobom donosi proces njegove unifikacije na evropskom tlu. Na putu izučavanja ugovornog prava današnjice i njegovih perspektiva, jedna od značanih stanica jeste Priručnik građanskog prava posvećen ugovorima koju su napisali italijanski autori Francesco Caringella i Giuseppe de Marzo.

Na oko hiljadu i pet stotina strana autori su izložili složenu materiju Ugovornog kao dijela Obligacionog prava. Knjigu je objavio svjetski čuveni izdavač - Guiffre Editore iz Milana. Radi se o tekstu koji plijeni kako stilom, tako i izuzetnom pravničkom kulturom zahvaljujući kojima je tekst posvećen ugovornom pravu jednako stručan koliko i dopadljiv i zanimljiv.

Ljepoti teksta izdavač je dao i adekvatnu formu – knjiga je lijepo, savremeno opremljena, tekst štampan pregledno, tako da omogućava lako snalaženje u ovom obimnom, činjenicama, teorijskim razmatranjima, zakonskim rješenjima i sudskim odlukama, bogatom tekstu. Na početku svakog poglavlja nabrojana su pitanja koja se u

* Dr Snežana Miladinović, vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta Crne Gore

poglavljju razmatraju. Na marginama stranica vidno su istaknuta pitanja o kojima se u tekstu govori ili pak članovi italijanskog Грађанског законика који регулишу та питања.

Текст књиге је подијелjen на два два дијела. Први дио књиге посвећен је општем дијелу уговорног права, док су у другом дијелу обрађени поједини уговори.

Текст првог дијела је подијелjen на осам поглавља, а праћен је бројним примјерима из судске и пословне праксе. Дефиниције, услови постојања појединих правних института, важније подјеле и закључци маркирани или, на други начин, визуелно истакнути, што доприноси лакшем праћењу текста. Примјери из судске праксе које аутори након тога дају, стварају комплетну слику теоријски и нормативно објашњеног института и тиме доприносе стичању трајно примјенљивог знања, што је, и што треба да буде, циљ сваког удџбеника.

Књига је и технички веома добро урађена, а остварен је очигледан циљ аутора – да се истакну и издвоје суштинска питања, да се на њих скрене пажња, да се неосјетно овлада стручном терминологијом и олакша учење. Упућивањем на велики број извора датих у футотамa, аутори указују на литературу за даље и детаљније ижућавање појединих института, али и на другаћаја законска рјешенја и доктринарна шватанја појединих аутора, што тексту даје додатни значај.

Први одјелјак је посвећен аутономији воља сауговараћа - уговорној аутономији која је основа настанка уговора и темелјни принцип уговорног права. У оквиру овог одјелјка обрађен је појам, развој и садржина аутономије воље сауговараћа. То је основа на којој је извршено дефинисање уговора и на којој су установљена и утемелјена сва остала поглавља књиге.

Други одјелјак је посвећен закључењу уговора, тј. постизању сагласности воља сауговараћа. У овом одјелјку су детаљно обрађени услови неопходни за закључење уговора тј. сагласност воља сауговараћа, кауза уговора, предмет и форма уговора. Унутар овог поглавља обрађени су битни елементи, али и тзв. споредни елементи уговора. Детаљно су анализирани услов, рок и налог и њихов утицај на уговорни однос.

Трећи одјелјак је посвећен уговорним странaма. Чине га четирѝ поглавља од којих је прво посвећено општим питањима: појму уговорне стране, способности уговарања, уговорима закљученим *intuitu paersonae*. Други дио је посвећен уговорном заступању и прокури, док је трећи дио посвећен уговорима о пуномоћству. Четврти дио садржи објашњење цесије, услове потребне да би до ње дошло, као и односима који настају закључењем уговора о уступању потраживања - цесѝи.

Четврти одјелјак је посвећен закључењу уговора. Након општих разматрања која се тићу закључења уговора, анализиран је појам воље у Уговорном праву и у веzi са

njim princip konsensualizma koji je, uz slobodu ugovaranja, dominantan princip ugovornog prava. Drugi dio je posvećen ponudi i prihvatu ponude, njihovom pojmovnom određenju, uslovima koje treba da ispunjavaju, kao i njihovoj sadržinskoj podurnosti kao uslovu nastanka ugovora. Obrađena su i pitanja mjesta i vremena zaključenja ugovora. Unutar trećeg dijela ovog odjeljka obrađena je ponuda učinjena neodređenom broju lica, zatim su analizirani realni ugovori, formularni ili ugovori po pristupu, kao i ugovori zaključeni elektronskim putem. Detaljno je objašnjen postupak zaključenja ugovora, tj. postizanja saglasnosti volja, počev od pripremnih radnji do zaključenja ugovora. Posebna poglavlja posvećena su predugovorima i pregovorima za zaključenje ugovora.

Peti odjeljak je posvećen složenoj materiji dejstva ugovora. U prvom poglavlju ovog odjeljka detaljno je obrađena složena materija tumačenja ugovora. Analizirana je pravna priroda tumačenja, predmet tumačenja, objektivno i subjektivno tumačenje i njihova pravila. Značajna pažnja, između ostalog, posvećena je i tumačenju u skladu sa načelom *bona fides* i autentičnom tumačenju. Drugo poglavlje posvećeno je integraciji ugovora tj. popunjavanju ugovornih praznina. Ukazano je na neophodnost postojanja jasnih pravila integracije ugovora, kako onih koja se odnose na kogentnu, tako i onih koji se odnose na supletivnu integraciju. Detaljno su analizirana i pitanja odnosa principa pravičnosti i principa savjesnosti i poštenja i integracije ugovora.

Šesti odjeljak je posvećen dejstvima ugovora. Obrađena su dejstva ugovora između saugovarača, ali dejstvo ugovora u odnosu na treća lica. Ugovor je zakon za stranke i on proizvodi dejstvo *inter partes*. Zato se dejstvima ugovora među ugovornim stranama mora posvetiti posebna pažnja. Autori su značajnu pažnju i prostor posvetili i ugovorima u korist trećih lica. Treći dio ovog odjeljka posvećen je složenim pitanjima ispunjenja ugovornih obaveza.

Odjeljak sedmi obrađuje nepostojeće, ništave i rušljive ugovore. Poseban dio ovog poglavlja posvećen je problematici postupka poništenja ugovora. Peti i posljednji dio ovog odjeljka, posvećen je fiktivnim i simulovanim ugovorima.

Osmi odjeljak posvećen je gašenju, prestanku ugovora.

Drugi dio knjige posvećen je posebnom dijelu Ugovornog prava tj. obrađuje pojedine ugovore obligacionog prava. Detaljno je objašnjen ugovor o kupoprodaji i njegovi modaliteti, kao ugovor o razmjeni. Obrađeni su ugovor o zakupu i ugovor o zajmu, ali i ugovori o špediciji, komisijonu... Posebna pažnja je posvećena ugovorima o pružanju usluga koji su danas posebno aktuelni. Analizirani su i bankarski i berzantski

ugovori, posebno ugovor o bankarskim garancijama, ugovor o kreditiranju i tekućem računu.

Posebna poglavlja posvećena su aleatornim ugovorima i tzv. atipičnim ugovorima kakvi su lizing, faktoring, franšizing i slično.

Knjiga je izvanredno štivo za sve one koji se bave imovinskim pravom, a prije svega Ugovornim pravom. Knjigu mogu koristiti kako studenti postdiplomskih, magistarskih i doktorskih studija. Zahvaljujući svojoj sadržini, načinu izlaganja i minucioznom teorijskom objašnjavanju pojedinih instituta ugovornog prava, knjiga predstavlja nezaobilazan tekst i za pravnike praktičare i poslovne ljude kada se suoče sa složenim pitanjima iz domena obligaciono-pravnih, ugovornih odnosa.

Tekst ove knjige odlikuju jasna struktura, preglednost i jasnoća. Izloženi su brojni teorijski stavovi, ukazano na istorijski razvoj pojedinih instituta, data je uporedno-pravna analiza i ukazano na razvojne tendencije koje su se ispoljile u evropskom zakonodavstvu. Tekst sadrži minuciozne analize odredaba italijanskog Građanskog zakonika, ali i pozivanje na vladajuće doktrinarne stavove i stanovišta sudske prakse. Autori se pozivaju na brojne teoretičare i njihove radove, kritički analiziraju njihova stanovišta i iznose svoja mišljenja, argumentujući ih brojnim, čvrstim argumentima.

Nakon čitanja teksta, koji smo vam sa zadovoljstvom predstavili, nameće se samo jedno pitanje, ono isto pitanje koje je tako davno postavio i Konfucije: “Zar nije veliko zadovoljstvo učiti i ponovo učiti?”¹

¹ Konfucije, Laoce, Čuangce - Izabrani spisi, Prosveta, Beograd, 2006., str. 270.